

Posudok k habilitačnému konaniu Mgr art. Petra Kerekesa, ArtD.

Dokumentárna tvorba je tvorivé teritórium, ktoré má Peter Kerekes rád a v ktorom sa mu dobre vodí. Pohráva sa s každou svojou témou, variuje ju, prevracia naruby, žongluje s ňou. Hravá komunikatívnosť vytvára jeho vlastnú, ľahko uveriteľnú, novú realitu. Láskyplne vmanipuluje do hry všetkých zúčastnených a protagonisti aj diváci vdáčne a s radosťou uveria, že sú účastníkmi autentickej skutočnosti. Kerekesovi je celou jeho bytosťou vlastná zábavná, trocha absurdná a jemne bizarná ľahkosť bytia. V prípade jeho filmov nie je treba riešiť, či sa jedná o dokument alebo fikciu. On totiž bravúrne a suverénne dokumentuje neviditeľný fakt, pocit, esenciu bytia. Tento mix emócií z Kerekesových filmov prirovnám zážitku v cirkuse, kde sa smejeme, zabávame, no zároveň vieme že je to „len akože“ a súčasne je nám niektorých aktérov ľúto. Podstatné a dôležité je, čomu dôveruje divák. Slovom prof. Hanáka: „Ak je film inscenovaný a divák to akceptuje, vtedy je film autentický.“

Habilitačnú prácu Petra Kerekesa tvoria filmy, ktoré majú spoločnú tému, a tou je aj predmet kandidátovej habilitačnej prednášky: „Zmocniť sa spomienky – dokumentárny film a vytváranie kolektívnej pamäti“. Svojho času som na tomto mieste pri príležitosti mojej prednášky spomenula, že veľká história sa vždy skladá z malých ľudských dejín. Individuálne príbehy sprítomňujú radosť aj bolesť doby. Carlo Ginsburg – známy taliansky historik, nazval „mikrostorio“ dejiny ľudí, ktorí históriu netvorí, ale ju konkrétne prežívajú. V celovečernom filme *Ako sa varia dejiny* Kerekes zrkadlí celú absurdnú, bizarnú, zvrátenú perfiditu vojny cez prizmu mikrohistórií kuchárov. Dejiny malých národov sú zaťažené snahou historikov o ich heroizáciu (vždy sme stáli na správnom mieste), alebo ospravedlňovanie (my sme za to nemohli). Popravde žiadna vojna nemá zmysel pre humor a byť kritický znamená poštváť si proti sebe všetkých mýtotvorcov i bolestínskych ochrancov národa. Režisér tento nános ťažkej fatálnej interpretácie odľahčil a ironizoval. Veď, napokon všetci vojaci sú rovnako hladní. Varenie dejín je esteticky krásny, eticky užitočný a historicky dôležitý film.

Medzigeneračná konfrontácia historických súvislostí s individuálnymi príbehmi (mikrohistóriami) je určujúcim autorským kľúčom aj filmu *Zamatoví teroristi*. Trojica režisérov (Pekarčík, Ostrochovský, Kerekes) hľadá odpovede na to, čo sa na hodinách

dejepisu neučí a na čo sa ani ich rodičia svojho času nemali odvahu opýtať. Tri epizódy predstavujú troch donkichotov, ktorí sa na znak nesúhlasu s režimom pokúsili o teroristický čin. Smutnomsiešni Stano, Fero a Vlado sú teroristi, ktorí nikomu neublížili. V ich životoch je esencia všetkých tých tisícov neúspešných, lúzrov, ktorým sociálka spackala životy.

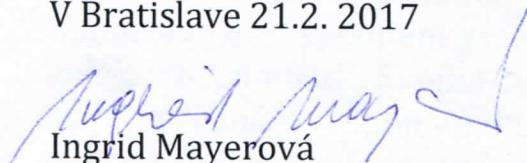
Cyklus Prvá je o slovenských ženách, ktoré história opomínala. Ich osudy (mikrohistórie) síce nijako výrazne nezmenili chod dejín, avšak boli silné, jedinečné a v niečom prvé. Peter Kerekes bol v tomto cykle autorom dvoch filmov. Do svojej habilitačnej kolekcie zaradil film *Trixi* o špiónke, ktorá sa vlastným menom volala Beatrix Pospíšilová Čelková. Príbeh Trixi má v kontexte celého cyklu Prvá svoje osobité miesto. Nie je to žena, ktorá by bojovala o svoje povolanie, ktorá za sebou nechala významné dielo. Jej život je silným svedectvom o občianskom protifašistickom odboji počas druhej svetovej vojny. Tajnú misiu špiónky mohla dobre plniť možno práve preto, že bola žena. Jej ženské zbrane, šarm, jazykové znalosti, sebaovládanie, krásna nevinne pôsobiaca tvár boli v jej prípade využité vo vojne na tichý podvratný boj s nepriateľom. Trixi stála za bombardovaním fabriky Apollo v júni 1944. Donášala informácie spojencom pred chystaným útokom. Dopad tejto udalosti bol dôležitý v celom kontexte vojny. Fašistickému režimu sa tým zasadila hlboká rana, nakoľko Nemci prišli o rafinériu, ktorá bola významným dodávateľom leteckého benzínu. Udalosť prinútila fašistický Slovenský štát vyhlásiť vojnu Američanom. Trixi útok prežila, ale s traumou, keďže tam zomrelo vyše sto ľudí, jej kolegov a kamarátov, ktorých musela identifikovať. Pre ňu to znamenalo veľkú osobnú tragédiu a boj s výčitkami svedomia do konca života. Príbeh Trixi je oživením historickej pamäti v súvislosti s nekomunistickým protifašistickým odbojom. V Kerekesovej interpretácii sú spomienky troch Trixiných synov prestrihávané tak, že tvoria filmový rozhovor, ktorý sa neuskutočnil. Autor vytvoril zdanie, že sedia na jednom gauči a zhovárajú sa o mame. Pamäť synov je protichodná, ich spomienky do seba dramaticky narážajú. Koláž spomienok synov, úryvky z knihy Slava Kalného ktoré sám číta a dobový archív spolu podčiarkujú relatívnu, subjektívnu hodnotu našej pamäti. Žiada sa mi krátko spomenúť aj druhý film z cyklu Prvá, ktorý režíroval Peter Kerekes - *Magdaléna Schwingerová*. Bola to prvá slovenská speváčka populárnej piesne. Krásna atraktívna žena, slovenská Lili Marlen, interpretka, ktorej hlas znel éterom v časoch tzv. Slovenského štátu. Svoju vtedajšiu rozbehnutú hviezdnu spevácku kariéru Duci (ako ju od malička prezývali) obetovala manželovi MUDr. Mutňanskému

vysokopostavenému predstaviteľovi Hlinkovej gardy. Po veľmi turbulentnom súkromnom živote (popri dvoch deťoch s Dr. Mutňanským mala dieťa aj s komunistickým vyšetrovateľom, ktorý ju vypočúval v čase keď už mala manžela už vo väzení), ju ľudia ešte dvadsať rokov registrovali v štrikovanej veste a so silnými dioptriami v pokladni žilinského divadla s křížovkou v ruke. Peter Kerekes sa zhostil jej príbehu s veľkou mierou tolerancie a empatie. Citlivo buduje krehkú pavučinu intímnych vzťahov na pozadí oboch obludných totalitných režimov.

Pedagogické kompetencie kandidáta predsavuje jeho dlhoročné pôsobenie v Ateliéri dokumentárnej tvorby, kde vedie svoj ateliér réžie. Má viacero absolventov bakalárskeho aj magisterského stupňa. Zároveň učí povinný predmet - producentská príprava dokumentárneho filmu na magisterskom stupni štúdia. Kerekes je rešpektovanou autoritou aj na viacerých medzinárodných vzdelávacích fórach, kde má pravidelné prednášky a workshopy.

Vzhľadom k uvedenému som presvedčená, že Peter Kerekes spĺňa, predpoklady pre udelenie pedagogickej hodnosti docent. Dovoľujem si, váženej Vedeckej a umeleckej rade FTF VŠMU doporučiť, aby po vypočutí si habilitačnej prednášky a po obhajobe, mu tento titul udelila.

V Bratislave 21.2. 2017

Ingrid Mayerová